

NÁZEV MATERIÁLU	Stanovisko k návrhu věcného záměru zákona o hromadných žalobách
Č. J.	2017/80
DATUM ZPRACOVÁNÍ	18.10.2017
KONTAKTNÍ OSOBA	JUDr. Jitka Hlaváčková
TELEFON	225279408
E-MAIL	jhlavackova@spcr.cz

Svaz průmyslu a dopravy ČR (dále jen SP ČR) po projednání s členskou základnou, kdy obdržel k návrhu zavedení tzv. hromadných žalob převážně negativní či zdrženlivé ohlasy, k předloženému návrhu sděluje toto:

OBECNÉ PŘIPOMÍNKY

SP ČR se domnívá, že v předloženém návrhu chybí dostatečně průkazné zhodnocení nutnosti přijetí nového právního předpisu. Nedostatky soudního procesu je třeba řešit rekodifikací civilního procesu, která by mohla v návrhu uvedené nedostatky optimálně vyřešit.

Ve věcném záměru se dle našeho názoru klade zřetel pouze na procesní ekonomii soudního řízení a zcela se odhlíží od rizik s tímto institutem spojených. Je obecně známé a také často diskutované, že za největší riziko spojené se zaváděním hromadných žalob kdekoliv na světě je považována potenciální přeměna žalobního nároku na výnosný obchod pro advokátní kanceláře a téměř až „šikanózní“ prostředek vůči žalovaným subjektům.

Institut hromadných žalob je prvek typický spíše pro anglosaský právní systém a i jen z tohoto pohledu může být velice obtížné integrovat jej do našeho právního systému. I aktuální situace ve Spojených státech amerických dokumentuje, že nastal stav, kdy výsledky projednávání hromadných žalob často vedou k drakonickým finančním postihům pro výrobce, které navíc často neslouží z převážné části k odškodnění dotčených spotřebitelů, ale získané prostředky jsou určeny k pokrytí excesivních nákladů na právní služby a na veřejné účely, jejichž konečná prospěšnost pro společnost je mnohdy přinejmenším sporná.

Hromadné žaloby, tedy tzv. class actions, mohou (jak dokazují poznatky např. z Izraele, který postupoval v minulých letech podobně jako zamýšlí předkladatel, kdy do svého právního systému

přejal americké úpravu „class actions“) vést k řadě negativních důsledků mezi něž patří například skutečné „závody“ mezi advokátními kancelářemi, která dříve vyhledá a osloví vhodného reprezentanta pro danou „class action“. Tento systém tedy na jedné straně vést k zohlednění zájmů spotřebitelů, kteří by možná spíše nepřistoupili k vymáhání svých tvrzených nároků právní cestou, ovšem na druhé straně vede v mnoha případech ke zneužívání práva a k manipulaci soudního procesu ze strany advokátů a advokátních kanceláří, kteří jsou na počtu dotčených spotřebitelů a případném výsledku sporu hmotně zainteresováni. Většina hromadných žalob vzniká nikoliv na popud konkrétního spotřebitele, ale právě na základě impulsu ze strany advokátů, kteří aktivně vyhledávají možné reprezentanty nebo je dokonce účelově „vyrábějí“, např. tím, že dotyčný jen několik málo dnů před podáním žaloby i bez zjevného důvodu zakoupí předmětný výrobek a jako takový pak prostřednictvím iniciující advokátní kanceláře podává k soudu žalobu s cílem nechat ji uznat za „class action“.

Tento stav vede samozřejmě na straně výrobců, kteří v těchto případech vystupují v roli žalovaných, k vynakládání dodatečných a velmi významných nákladů na právní služby. Výrobci jsou navíc následně často v pozici, kdy z důvodu zájmu na udržení dobrého jména a ochrany své pověsti (už pouhé podání žaloby má obvykle negativní mediální dopad bez ohledu na existenci skutečné právní odpovědnosti) raději přistupují na často finančně velmi nevýhodné dohody o narovnání, které mohou v krajních případech vést (a to např. u menších podnikatelských subjektů) až k ohrožení jejich existence. Tento dopad, který je samozřejmě již mimo rámec hodnocení dopadů zamýšlené právní úpravy, v konečném důsledku pak může vést k ohrožení vytvořených pracovních míst a může také podvazovat podnikatelskou iniciativu, co se týče snahy přinášet na trh stále nové produkty, které budou mít pro zákazníky co možná největší přidanou hodnotu.

Předložený návrh věcného záměru zákona o hromadných žalobách mimo jiné jako argument pro podporu zavedení institutu hromadných žalob pracuje s pojmem tzv. racionální apatie. Víceméně to vysvětluje tak, že poškození se v mnoha případech nechtějí svých nároků vzdát, ale neuplatňují je z důvodu, že právě uplatňování těchto nároků není ve většině případů ekonomicky výhodné. Proti tomu stojí argument obsažený v klasické právní zásadě „Vigilantibus iura scripta sunt“ a dále argument vycházející právě ze současných celospolečenských trendů, kdy v dnešní době více než kdy jindy spotřebitel dominuje a prostřednictvím sociálních sítí a možností volby jiného producenta je naopak velmi efektivně schopen domoci se svých nároků, aniž by bylo nutné a potřebné aplikovat klasické právní prostředky. Tento přístup vede k celkové kultivaci všech stran obchodní výměny a trhu jako celku. Naopak institut hromadných žalob by do právního pořádku ČR mohl vnést jakousi pohružku zneužití práva, manipulace se spotřebiteli a potenciálně i deformaci poctivé hospodářské soutěže, kdy i institut hromadné žaloby může být zneužit s cílem poškození obchodní pověsti nežádoucího konkurenta (podobně jako dnes známé případy zneužití účelových návrhů na zahájení insolvence).

SP ČR považuje dosavadní českou právní úpravu, vč. platné právní úpravy tzv. reprezentativních žalob, za dostačující. Zavedení elementu hromadných žalob může na první pohled samozřejmě přinést některá pozitiva, ale je spojeno s řadou rizik a i současná situace ve Spojených státech amerických ukazuje, že původně obecně prospěšný úmysl může v konečném důsledku vést k řadě obtíží a skutečnosti, že řada investorů zvažuje, zda na amerických trh i z těchto důvodů vůbec vstoupí. Dalším dokladem toho, že se nejedná o nijak jednoduchou otázku potvrzuje i fakt, že v rámci Evropské unie není tato otázka právně ošetřena a totéž platí i pro právní systémy nám blízkých jurisdikcí, jako je např. Spolková republika Německo.

Z výše uvedených důvodů navrhuje odmítnutí předloženého návrhu věcného záměru zákona o hromadných žalobách.

Tato připomínka je zásadní.

Pokud by předkladatel přes výše uvedený návrh na odmítnutí trval na předložení věcného záměru, doporučujeme upřednostnit evropská právní řešení u zemí s podobným právním systémem (např. Rakousko) před převzetím kulturně odlišného právního amerického systému, vč. tzv. opt-out principu, který považujeme za problematický a to i z pohledu ústavního práva, jak o tom koneckonců hovoří samotný text věcného záměru návrhu zákona. Bohužel byla v návrhu opuštěna úprava skupinového řízení (viz např. právní úprava ve Švédsku), kde je v rámci řízení systému „opt-in“ procesní strana vymezena individuálně a účastníkem řízení se stávají pouze osoby, které do řízení aktivně vstupují. Tato právní úprava je české právní úpravě bližší a odpovídá zásadám, na kterých je náš civilní proces postaven. V případě systému „opt-out“ je naopak opuštěna i klasická zásada *Vigilantibus iura scripta sunt* (viz také výše), která byla českým zákonodárcem opakovaně zdůrazňována v souvislosti s poslední rekonstrukcí českého soukromého práva.